

Os obxectivos educativos

Índice

XENERALIDADES	3
1.1. Os obxectivos no proceso de ensino-aprendizaxe	3
1.2. A formulación dos obxectivos.	3
1.3. O obxectivo como meta e reto (obxectivos e competencias)	3
2. CLASIFICACIÓN DOS OBXECTIVOS	5
2.1. Tipos de obxectivos en función da taxonomía	5
2.1.1. Cognoscitivos	5
2.1.2. Afectivos	6
2.1.3. Psicomotores	7
2.2. Tipos de obxectivos en función en función da concreción	8
2.2.1. Xerais	8
2.2.2. Específicos	8
2.2.3. Operativos	8
3. FORMULAR OS OBXECTIVOS	9
3.1 A redacción dos obxectivos	9
3.1.1 Normas	9
3.1.2 Estrutura dun obxectivo	9
3.1.3 Repertorios de verbos	9

XENERALIDADES

1.1. Os obxectivos no proceso de ensino-aprendizaxe

O proceso de ensino-aprendizaxe é unha actividade que busca un resultado ou produto. No relativo á formación, o produto é o conxunto de aprendizaxes realizadas polo alumno, é dicir, as condutas intelectuais, afectivas ou psicomotrices que adquiriu ou modificado.

Deseñar o proceso de ensino-aprendizaxe consiste en sinalar, antes de empezar a práctica, os obxectivos expresados como condutas que o alumno deberá conseguir.

1.2. A formulación dos obxectivos.

1. Supón a base da programación didáctica, xa que enuncian os resultados que se quere conseguir.
2. Constitúen a base da comunicación no proceso de ensino-aprendizaxe.
3. Serven como referencia para a avaliación dos alumnos e do resto dos compoñentes do sistema formativo (contía e composición dos recursos, resultados da metodoloxía aplicada, pertinencia das estratexias).
4. Permiten transmitir aos alumnos o que se espera deles.

1.3. O obxectivo como meta e reto (obxectivos e competencias)

Un obxectivo é unha meta, un propósito ou un fin. A mellor forma de comunicalo é mediante un enunciado que describa os cambios que se van a operar nos participantes. Un obxectivo de formación (competencia) é o resultado que se espera alcanzar como consecuencia da acción formativa.

O obxectivo debe ter en conta:

Os comportamentos que os participantes han de ser capaces de realizar unha vez superado o curso.

Os coñecementos, habilidades, destrezas, actitudes e valores que os participantes aprenden a través da acción formativa.

Se é posible, os niveis de cantidade e calidade exixibles, coa mención do tempo de consecución.

Sempre que resulte posible, as condicións baixo as cales espérase a súa consecución.

2. CLASIFICACIÓN DOS OBXECTIVOS

2.1. Tipos de obxectivos en función da taxonomía

En función do tipo de conduta a alcanzar (taxonomías), pódense definir tres tipos de obxectivos:

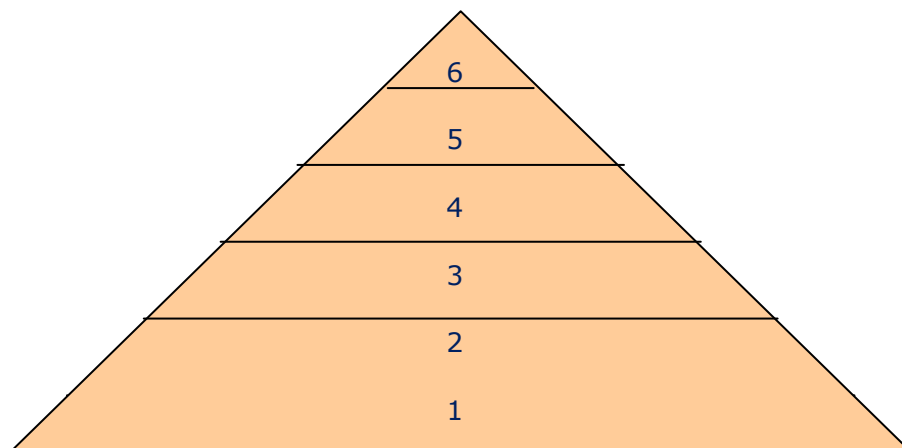
2.1.1. Cognoscitivos

O ámbito cognoscitivo é o máis desenvolvido nos programas educativos e aquel en o que os obxectivos están mellor definidos a través de fichas de conduta e das reaccións do alumno. Refírense a coñecementos, aptitudes intelectuais, resolución de problemas, aprendizaxe de conceptos.

A taxonomía de **Bloom** foi a primeira en xurdir. Nesta taxonomía as categorías son as seguintes:

1. Coñecemento
2. Comprensión
3. Aplicación
4. Análise
5. Aplicación
6. Avaliación

Si se representan estas categorías nunha pirámide de aptitudes e capacidades intelectuais, o coñecemento é a base e supón que, para alcanzar un punto, é preciso percorrer o chanzo inferior.

A partir da categoría número 2, a comprensión, Bloom inténrase no territorio das aptitudes e destrezas intelectuais, que define como: "certas modalidades estruturadas de acción e certas técnicas xerais para a manipulación dos problemas e materias". Segundo Bloom, as aptitudes intelectuais inclúen as seguintes categorías e subcategorías:

- Comprensión (transferencia, interpretación e extrapolación).
- Aplicación.
- Análise (de elementos, de relacións e de normas de estruturación).
- Síntese (elaboración dunha mensaxe única e elaboración dun plan ou programa; dedución dunha serie de relacións abstractas).
- Avaliación (xuízos en función dunha evidencia interna e xuízos segundo criterios externos).

2.1.2. Afectivos

Refírense a actitudes emocionais e valorativas, simpatía, repulsa. No ámbito afectivo inclúense obxectivos que reflicten alteracións en intereses, actitudes e valores, e a adquisición de elementos de xuízo e dunha correcta adaptación. Trátase de obxectivos difíciles de definir e determinar, e a súa avaliación é xa que logo máis complicada e prolongada no tempo que no caso dos cognoscitivos.

As dificultades na definición de obxectivos no ámbito afectivo débense a que:

- Concíbense cun carácter global e afectan ao conxunto do curso máis que aos seus partes.
- Non se sabe con exactitude como se aprenden.
- Hai poucos instrumentos para a súa avaliación.
- Ás veces, a través dos obxectivos cognoscitivos conséguense determinadas condutas afectivas.

O modelo de taxonomía afectiva que propón **Krathwohl** consta de cinco niveis taxonómicos aos que corresponde unha determinada conduta:

Categoría 1: Recepción. O suxeito decátase da presenza dun estímulo ou fenómeno. Comportamento: conciencia, predisposición á recepción; atención selectiva ou preferente.

Categoría 2: Resposta. Reacción ante ese estímulo. Comportamento: aceptación; predisposición ou vontade de resposta; satisfacción na resposta.

Categoría 3: Valoración. Conduta de acordo cun valor que o individuo posúe. Comportamento: aceptación dun valor; preferencia por un valor; entrega ou compromiso cun valor.

Categoría 4: Organización. Resultado dunha interrelación persoal dos valores. Comportamento: conceptualización dun valor; organización dun sistema de valores.

Categoría 5: Caracterización por un valor. Vivir segundo eses valores organizados. Posuír unha visión ou filosofía da vida (Weltanschauung). Comportamento: disposición xeneralizada; caracterización.

2.1.3. Psicomotores

Refírense á coordinación de movementos. A este ámbito pertencen todas aquelas condutas que implican algún tipo de acción muscular voluntaria, o que supón posuír unha determinada coordinación neuromuscular. Os obxectivos están orientados ao desenvolvemento de movementos cuxa perfección depende do nivel de coordinación entre as accións musculares e psíquicas, así como a coordinación entre as distintas accións realizadas polas diferentes partes do corpo.

No caso de que a formación a desenvolver se inscriba en ámbitos nos que sexa preciso aplicar a fondo esta taxonomía, será conveniente que o formador estableza algún tipo de categorización das destrezas perceptivas e psicomotoras, para poder seleccionar e avaliar mediante probas prácticas os numerosos obxectivos que poidan darse neste ámbito.

Existen múltiples taxonomías para o ámbito do movemento, con enfoques moi distintos, algúns deles orientados cara á educación teatral ou deportiva.

As categorías propostas por **Dave** adóitanse considerar como as de ordenación máis clara e máis ampla. Esta taxonomía consta de cinco niveis:

Nivel 1: Imitación

Tendencia espontánea á imitación.

Imitación observable.

Nivel 2: Manipulación.

Seguir instrucións.

Selección de movementos.

Fixación na resposta (resposta rápida).

Nivel 3: Precisión

Reprodución.

Dirección (reproducir acción sen modelo; modificar a acción e a velocidade segundo situación.)

Nivel 4: Articulación.

Secuencia.

Harmonía.

Nivel 5: Naturalización.

Automatización.

Interiorización

2.2. Tipos de obxectivos en función en función da concreción

En función da concreción con que se defina a conduta a realizar, distínguense tres tipos de obxectivos:

2.2.1. Xerais

Os obxectivos xerais ou xenéricos constitúen o primeiro nivel de definición. Son amplos e integrais, xa que se refiren a todo tipo de acción educativa. Son dinámicos, porque cambian co tempo a medida que varían os problemas e as tendencias, situacións, necesidades ou intereses. Son flexibles, porque o seu grao de xeneralidade permite que se teñan en conta as diferenzas individuais.

2.2.2. Específicos

Os obxectivos específicos son unha concreción no tempo (ciclo, módulo) e no espazo (alumnos, necesidades) dos obxectivos xerais e constitúen un elo intermedio entre os obxectivos xerais e os operativos. Adóitanse formular para cada unha das unidades didácticas que compón un módulo de formación mentres que os xenerais enúncianse para un módulo ou curso.

2.2.3. Operativos

Os obxectivos operativos son metas concretas, graduadas e bastante inmediatas. Exprésanse mediante patróns de conduta que se poidan observar e avaliar, trazo que os converte na base para a avaliación da aprendizaxe. Estas condutas poderán ser psicomotrices, cognitivas ou afectivas.

3. FORMULAR OS OBXECTIVOS

3.1 A redacción dos obxectivos

Cada obxectivo debe ir asociado a un criterio co que posteriormente se poida avaliar si se conseguiu ou non a conduta e ata que punto. Á hora de redactar os obxectivos o importante non é a perfección técnica que se logre, senón que a intencionalidade formativa quede perfectamente clara para calquera docente e que o alumno saiba que se espera del.

Dous son os requisitos fundamentais que deben cumprir os obxectivos:

1. O seu carácter unívoco, é dicir, asegurarse no posible de que calquera que lea o obxectivo interpretarao da mesma xeito.
2. O carácter observable da conduta requirida.

3.1.1 Normas

Dada a súa importancia no proceso de ensino-aprendizaxe, e co fin de facilitar a súa redacción, facilítanse a continuación unhas normas esenciais para a correcta formulación dos obxectivos operativos:

Pór unha soa conduta en cada obxectivo.

- Redactar en infinitivo a conduta observable que se busca e desde o punto de vista do suxeito que aprende (centrándose na actividade do alumno).
- Evitar as introducións.
- As condicións deben ir logo da conduta e expresadas por medio de xerundio, participio ou algunha preposición.
- O criterio debe ir ao final do obxectivo.
- Simplificar ao máximo as expresións.

3.1.2 Estrutura dun obxectivo

A estrutura formal dun obxectivo operativo é:

Conduta final + condicións + criterio de avaliación

3.1.3 Repertorios de verbos

O carácter observable das condutas fai necesario empregar verbos que expresen precisamente accións visibles. Así, evitárase o uso de expresións do tipo "saber" ou "coñecer", e no seu lugar empregáranse outros do tipo "identificar", "sinalar" ou "subliñar", xa que a interpretación destes é máis unívoca.

Para facilitar a tarefa de elixir os verbos a utilizar existen distintos repertorios de verbos de acción. As vantaxes destes repertorios son as seguintes:

- Rapidez, tórdase menos en determinar que verbo é o idóneo para a conduta observada.
- Seguridade sobre o carácter observable, dado que todos os verbos das listas sono.
- Coherencia coas taxonomías educativas.

Verbos aplicables na taxonomía de Bloom.

A continuación ofrécense algúns verbos e a categoría do ámbito cognoscitivo de Bloom á que se poden aplicar:

1. **Coñecemento:** Definir, describir, subliñar, dicir, debuxar, recoñecer, identificar, citar, indicar, enumerar, repetir, escribir, copiar, sinalar, nomear, expresar.
2. **Comprensión:** Converter, distinguir, estimar, explicar, xeneralizar, pór exemplos, deducir, predicir, resumir, comparar, traducir.
3. **Aplicación:** Aplicar, calcular, demostrar, descubrir, manipular, modificar, operar, preparar, producir, relacionar, resolver, usar, empregar, ilustrar.
4. **Análise:** Ordenar, separar, diferenciar, discriminar, distinguir, analizar, identificar, ilustrar, decidir, sinalar, relacionar, seleccionar, subdividir.
5. **Síntese:** Combinar, planear, compilar, compor, explicar, producir, modificar, organizar, reconstruír, resumir, especificar.
6. **Avaliación:** Apreciar, comparar, criticar, avaliar, xulgar, contrastar, xustificar, relacionar, probar.

Verbos clasificados segundo o proceso de aprendizaxe

Existen listas de verbos de acción clasificados segundo o proceso de aprendizaxe e a función intelectual a desenvolver con cada conduta:

1. **Fase receptiva.**

Función intelectual: atención.

Condutas: observar, ver, ler, escoitar.

2. **Fase elaborativa.**

Función intelectual: reflexión.

Conduas: analizar, contar, medir, calcular, relacionar, ordenar, agrupar.

3. Fase resolutiva.

Función intelectual: adquisición.

Conduas: coñecer (memorizar) feitos específicos, técnicas, teorías e estruturas, vocabulario; comprender, interpretar, comprobar, afirmar / negar, resumir.

4. Fase creativa.

Función intelectual: expresión.

Conduas: preguntar - ampliar, rectificar, perfeccionar - completar, cambiar, imaxinar, proxectar, inventar - crear.

5. Fase comunicativa.

Función intelectual: expresión.

Conduas: describir " explicar - definir, demostrar, debuxar.

6. Fase práctica.

Función intelectual: aplicación.

Conduas: valorar, elixir, reproducir, aplicar, utilizar, realizar, construír.